

TIMBRO

*Den nya litteraturen om
global utveckling och bistånd*

Fredrik Segerfeldt

TIMBRO • Juni 2014

OM FÖRFATTAREN

Fredrik Segerfeldt är författare och av Sidas tidning Omvärlden utsedd till en av Sveriges viktigaste debattörer om bistånd och global utveckling.

© Författaren och Timbro 2014

ISBN 978-91-87709-41-8

www.timbro.se

info@timbro.se

Innehåll

Inledning • 5

DEMOKRATI OCH UTVECKLING • 6

DE FATTIGAS RÄTTIGHETER • 8

DET STORA SKIFTET • 10

BISTÅNDETS SVAGHETER • 13

MIGRATION OCH UTVECKLING • 16

AVSLUTNING • 18

Referenser • 19

Inledning

LITTERATUREN KRING GLOBAL utveckling och bistånd fortsätter att komma, och inspielen och kunskapen fortsätter att växa. Allt fler forskare och journalister inser biståndets problem och begränsningar och menar att utvecklingens främsta hinder finns i den enskilda människans bristande rättigheter, inte minst i förhållande till politiska makthavare.¹

Ändå saknas diskussion kring den forskning och debatt som ligger i framkant när det gäller bistånd och global utveckling. Böckerna recenserar ofta inte och de omnämns inte ens i fackpressen, det gäller särskilt Sidas tidning *Omvärlden*.

De publikationer jag går igenom här är:

- *Democracy does cause growth*, ett working paper från National Bureau of Economic Research, av Daron Acemoglu med flera; samt följande böcker:
- *The tyranny of experts : economists, dictators and the forgotten rights of the poor*, av William Easterly;
- *The upside of down : why the rise of the rest is good for the West*, av Charles Kenny;
- *The great escape : health, wealth and origins of inequality*, av Angus Deaton;
- *Doing bad by doing good : why humanitarian action fails*, av Chris Coyne; samt
- *Det nya Afrika*, av Erica Bjerström.

---

1. Min senaste bok om globala utvecklingsfrågor, *Biståndets dilemman*, kom ut 2012. Till hösten (2014) släpper jag en ny bok på ett liknande tema men med en bredare ansats, *Den nya jämlikheten : global utveckling från Robin Hood till Botswana* (Segefeldt, 2014). Men mellan de två publikationerna finns en lucka att fylla. En del böcker och artiklar som är centrala för förståelsen av och debatten om utvecklingen har kommit sedan 2012, men fick inte plats eller kom för sent för att kunna integreras i min nya bok. Därför finns det anledning att sammanfatta dessa separat. Denna essä kan därför ses som något så lustigt som ett addendum till en bok som inte kommit än. Dessa tillägg utvecklar och förstärker de fakta och argument som förs fram i min nya bok. Det enda som skiljer sig i sak är frågan om sambandet mellan demokrati och tillväxt, eftersom ny forskning har ifrågasatt rådande konsensus.

Budskapen är följande:

- Demokrati och utveckling:
Ny forskning tillbakavisar tidigare »sanningar«, och visar att demokratier utvecklas bättre än icke-demokratier.
- Fattigas rättigheter:
Utveckling kommer av att människor har rättigheter, men såväl tyranner som utländska experter har i decennier förnekat de fattiga deras rättigheter.
- Det stora skiftet:
Det är bra för väst att resten är på väg i fatt.
- Biståndets svagheter:
Det fungerar inte.
- Migration är utveckling:
Migration är »the biggest idea in development that no one has really tried«.²

Demokrati och utveckling

DET HAR LÄNGE ansetts som en sanning att det inte finns några belägg för något starkt samband mellan demokrati och utveckling. Demokratier växer inte snabbare än andra länder, och länder som växer snabbt blir inte mer demokratiska. Det enda som anses belagt är att nya demokratier minskar risken för återfall i diktatur om de har hög ekonomisk tillväxt.³

Nu har dock ekonomerna Daron Acemoglu och James Robinson, vid MIT respektive Harvard, kommit med ett nytt papper. De två forskarna är mest kända för sitt arbete om institutionernas betydelse för utveckling, något de har sammanfattat i den populärvetenskapliga bästsäljaren *Why nations fail*.⁴

I den nya uppsatsen, författad tillsammans med Suresh Naidu och Pascual Restrepo, hävdar de att tidigare forskning om demokrati och utveckling på olika sätt har mätt fel.⁵

För det första visar Acemoglu och hans kollegor, med stöd i både egen

---

2. Coyne (2013), sid 190.

3. Przeworski m fl (2000).

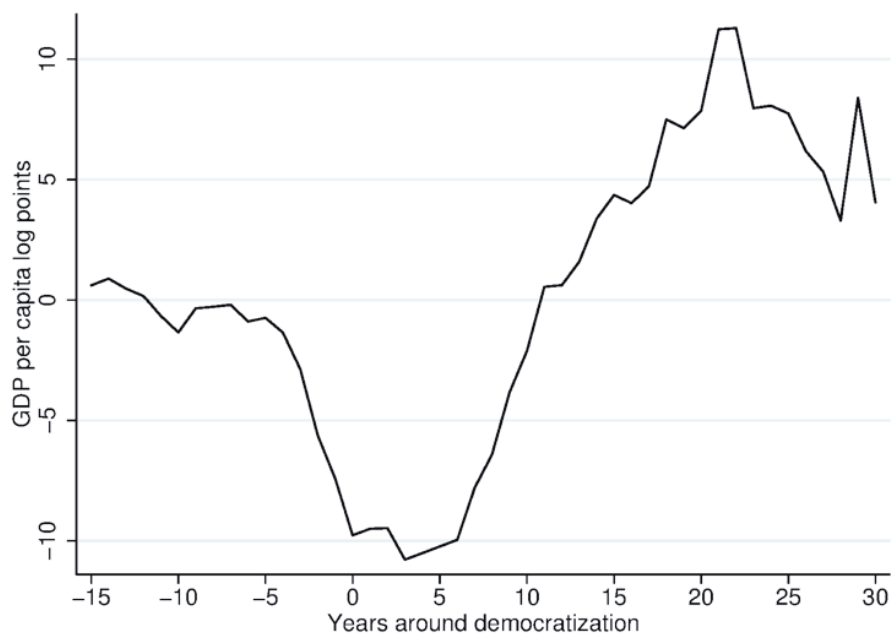
4. Acemoglu & Robinson (2012).

5. Acemoglu m fl (2014).

data och tidigare forskning, att demokratiseringar tenderar att äga rum i samband med ekonomiska kriser. När man då, som mycket av den tidigare forskningen gjort, slår ihop tiden man undersöker i femårsintervaller får man resultatet att demokratiseringar sker i tider med låg ekonomisk tillväxt, vilket gör att man lätt drar slutsatsen att demokratisering är kopplat till låg tillväxt.

Men att demokratisering sker under ekonomiska nedgångar innebär inte nödvändigtvis att demokratisering är orsaken till den lägre ekonomiska tillväxten. Det skulle lika väl kunna vara så, vilket också verkar mer sannolikt för en lekman, att kausaliteten är den omvända – det vill säga att det är den låga tillväxten som leder till missnöje, krav på politisk förändring och därmed demokratisering.

Om man i stället för att använda femårsintervaller utgår från tidpunkten när demokratisering äger rum och kallar det året för år noll får man en tydlig bild av att demokratisering följs av högre per capita-inkomst.

Källa: Acemoglu & Robinson (2014).

Ett annat problem med tidigare forskning, enligt Acemoglu med flera, är att de demokratimått som har använts har varit för smala. Därför använder de själva ett sammanslaget demokrati-index som bygger på ett antal olika källor och får då data med större tillförlitlighet.

Forskarna sammanfattar sina resultat så här:

Our results suggest that democracy increases future GDP by encouraging investment, increasing schooling, inducing economic reforms, improving public good provision, and reducing social unrest.⁶

De som hävdar att sambandet mellan demokrati och tillväxt inte finns har fått det svårare att med trovärdighet driva den linjen.

De fattigas rättigheter

EN ANNAN INFLYTELSERIK utvecklingsforskare och debattör som förmodligen är mycket glad över det nya Acemoglu-Robinson-pappret är William Easterly, professor vid New York University och mest känd för boken *The white man's burden*.⁷ Nu har han kommit med en ny bok: *The tyranny of experts: economists, dictators and the forgotten rights of the poor*.⁸

Den börjar med en anekdot från 2010 om hur militärer med våld tvingade bort bönder i Wood County i Ohio, USA från deras mark, brände deras hus och deras säd och sköt deras boskap. Allt för att ett brittiskt storföretag i samarbete med Världsbanken skulle få tillgång till marken.

Läsaren har instinktivt svårt att tro på berättelsen. Så är den inte heller sann. Visst förekommer det expropriering i USA, men inte på det sättet, utan på laglig, demokratisk väg och med rättsstatens verktyg. Händelsen ägde inte heller rum i USA, utan i Uganda. I stället använder Easterly ett retoriskt grepp. Det faktum att läsaren reagerar med sådan skepticism på berättelsen – man tvivlar på sanningshalten – illustrerar skillnaden mellan de två länderna när det gäller individuella rättigheter. I USA är de starka, i Uganda svaga.

Det är enligt Easterly denna skillnad som förklarar varför USA är rikt och Uganda är fattigt. I mogna kapitalistiska demokratier har befolkningen rätt till liv och egendom, rätt att byta ut dåliga politiska ledare och rätt att fritt idka ekonomiskt utbyte med andra. I andra länder har den inte det.

Tyvärr delas insikten om de individuella rättigheternas betydelse för utveckling inte av de flesta som håller på med globala utvecklingsfrågor, som politiker eller tjänstemän i regeringar, offentliga förvaltningar,

---

6. Acemoglu m fl (2014).

7. Easterly (2006).

8. Easterly (2014).

internationella mellanstatliga organisationer och frivilligorganisationer. (Easterly är noga med att påpeka att han inte skriver om akademiska forskare.) Särskilt mycket kritik riktas mot Världsbanken, som enligt sina stadgar är förbjuden att prata om värdet i olika politiska system.

The tyranny of experts utgår från en fiktiv debatt mellan de två vinnarna av 1974 års ekonomipris till Alfred Nobels minne, dels svensken Gunnar Myrdal och dels österrikaren Friedrich Hayek. De hade sinsemellan fundamentalt olika syn på ekonomisk utveckling, en skillnad som kan illustreras med tre dikotomier:

1. Ett oskrivet blad eller lära av historien.
Ska experter behandla det fattiga landet som ett tomt ark eller spelar landets historia en roll för förutsättningarna för utveckling?
2. Nationers eller individers välfärd?
Är det stater eller individer som räknas i utveckling? Ska ansträngningarna riktas mot länder eller enskilda människor?
3. Medveten utformning eller spontana lösningar?
Är utveckling ett resultat av noga övervägd planering av experter från centrum eller av individers oplanerade lösningar?

För Myrdal, som aldrig tyckte att individuella rättigheter var viktiga, var det första alternativet i varje av de tre motsatsparen det rätta, medan Hayek, som hade individuella rättigheter i centrum menade att det var det andra alternativet som var den rätta vägen.

Problemet med den etablerade synen på internationell utveckling är enligt Easterly att Myrdal har haft så mycket mer inflytande än Hayek. Det globala utvecklingsetablissemanget har betraktat länder som oskrivna blad, satt nationer framför individer och behandlat utveckling som ett resultat av »medveten utformning« (conscious design), i stället för att inse att historien spelar roll, att människor är viktigare än länder och att utveckling skapas nedifrån och upp genom miljontals enskilda handlingar.

Tekniska lösningar har kommit före individuella rättigheter. Men fattiga människors tekniska problem är fattigdomens symtom, inte deras orsak. Den riktiga orsaken till fattigdomen är statens okontrollerade makt över fattiga människor. Det myrdalska, teknokratiska angreppssättet ignorerar denna aspekt och ger dessutom legitimitet och makt till de makthavare som utgör utvecklingens främsta hinder.

Easterly lyfter fram den återkopplingsmekanism som är central såväl på en marknad som i en väl fungerande demokrati. Utländska experter är inte utsatta för sådan återkoppling och har därför helt andra incitament. De har varken drivkrafter att förstora eller multiplicera de ansträngningar som lyckas, eller att stänga ner de projekt som misslyckas.

I den internationella utvecklingsdiskursen talas det ofta om vilka na-

tionella handlingar («national actions») som måste vidtas för att få upp den ekonomiska tillväxten. Men det är inte nationella handlingar som är lösningen. Det är i stället att ge ekonomiska och politiska rättigheter till många olika ekonomiska och politiska aktörer som sedan främjar sin egen utveckling.

Easterly återkommer flera gånger till västs syn på utveckling. Det finns ett konstigt antagande om att utveckling i dagens fattiga länder på något sätt skulle vara en företeelse som är väsensskild från de framsteg som gjorts i rika länder och därför måste betraktas och behandlas på ett annat sätt. Denna idé föddes och fick förankring under en tid då västvärlden var djupt rasistisk, främst under mellankrigstiden. Det tankesättet finns kvar, som vore mörkhyade människor på något sätt fundamentalt annorlunda än ljushyade.

Och så sammanfattar Easterly hur väst blev rikt och demokratiskt genom att lyfta fram ett enda årtal, 1776, som nyckeln: »Jefferson declares all men equal, Adam Smith declares all men free to choose, and James Watts installs his first steam engine.«⁹

Svårare än så behöver det inte vara.

Det stora skiftet

EN SPECIELL KATEGORI böcker som särskilt amerikanska historiker och samhällsvetare brukar skriva är sådana som ska »förklara världen«. De brukar ha lika omfattande omfång som pretentioner och beskriver svepande stora omvälvningar som äger rum i det internationella systemet. Ofta är det någon fras eller något begrepp som ska sammanfatta den globala utvecklingen på ett nytt sätt. För tjugo år sedan var det kampen mellan statsvetarprofessorn Samuel Huntingtons *The clash of civilizations* och lärjungen Francis Fukuyamas *The end of history*. Tio år senare var det globaliseringen som var på de flestas läppar (eller, snarare, fingertoppar), med ett antal tunga publikationer och vår egen Johan Norberg som en av författarna.¹⁰

Numera handlar de flesta böckerna av den sorten om att de traditionellt dominerande aktörerna i Nordamerika och Västeuropa utmanas när det vi en gång kallade u-länder är på väg i fatt det vi en gång kallade i-länder. Efter 1776 dröjde det rätt lång tid innan hela västvärlden hade uppnått brett välstånd. Det tog exempelvis 100 år för Sverige att börja utvecklas.

---

9. Ibid, sid 286.

10. Norberg (2001), Bhagwati (2004), Wolf (2004) och Friedman (2007).

Nuförtiden går det mycket fortare. Några titlar som beskriver denna snabba globala omvälvning är ekonomiprivinnaren Michael Spence *The next convergence*, Kishore Mahbubanis *The great convergence* och Peter Blair Henrys *Turnaround*.¹¹

Ytterligare en bok i denna kategori är *The upside of down*, med den talande undertiteln *Why the rise of the rest is good for the West*.¹² Författaren heter Charles Kenny, har en bakgrund som Världsbanksekonom, men arbetar numera på ansedda Center for Global Development i Washington D.C.

Många i västvärlden är rädda för vad den nya världen kommer att innebära, ekonomiskt såväl som politiskt. Men det finns ingen anledning till oro, menar Kenny. De flesta farhågorna är överdrivna.

Kenny börjar med att beskriva den globala ekonomiska och politiska maktförskjutningen och citerar ekonomen Arvind Subramanian som hävdar att så snart som år 2030 kommer utvecklingsländerna stå för två tredjedelar av världsekonomin.

Sedan går han systematiskt igenom några missuppfattningar. För det första är det inte »vårt fel« att de andra kommer i fatt. När deras länder börjar fungera som de ska och får ekonomisk tillväxt blir vår relativa tillbakagång oundviklig. Det är inte vi som har orsakat konvergensen och det finns inte så mycket vi kan göra åt det. Några århundranden av undantag i världshistorien är på väg att ta slut. Det finns inget egenvärde i att vara världens största ekonomi. Att konsekvenserna blir så stora beror på att människorna i resten av världen är så många fler än vi i västvärlden.

När hegemoner byts ut brukar det inte ske utan konflikt. Men den kommande supermakten Kina är så integrerad i världsekonomin att det ömsesidiga beroendet omöjliggör för landet att köra sitt eget race. Kina är redan långt mer integrerad i världsekonomin än vad Storbritannien eller USA var när de blev supermakter. Fyra femtedelar av Kinas export består av importerade insatsvaror. Hälften av exporten produceras av utländskt ägda företag.

Det är bra för västerlandet att resten reser sig. Här tycker jag Kenny missar det allra viktigaste. Att den globala fattigdomen är på väg att besegras är mänsklighetens största bedrift någonsin. Att då fokusera på enbart konsekvenserna för väst ger ett insulärt intryck.

I slutet av boken noterar Kenny visserligen att antalet låginkomstländer sjönk från 63 stycken år 2000 till 35 år 2010. Men bokens tema är konsekvenserna för västvärlden. Och Kenny har naturligtvis rätt i att vi tjänar stort på att miljarder människor är på väg i fatt vår levnadsstandard: »The rise of the Rest is the greatest news for the West since the fall of the Berlin wall – quite possibly even greater than that.«

Marknaden för våra produkter växer, investeringarna här och där växer och när miljarder fler människor börjar delta i innovationssystemen kommer den globala tekniska nivån att stiga.

---

11. Spence (2011), Mahbubani (2013) och Henry (2013).

12. Kenny (2014).

Det känns ibland tjatigt men av någon anledning är det nödvändigt att gång på gång upprepa grundläggande fakta om internationell handel. Ett exempel: i en Iphone som importeras till USA från Kina är det amerikanska innehållet mer värt än det kinesiska arbete som satt ihop telefonen.

En av huvudpoängerna med Kennys bok är vikten av att skilja på absoluta och relativa nivåer. Väst får inte det sämre för att några andra får det bättre. Världsekonomin är inget nollsummespel. Tvärtom – andra hegemoner som har upplevt relativ tillbakagång har samtidigt kunnat utveckla sina samhällen så att livet blivit mycket bättre i absoluta termer. Storbritannien är ett bra mycket bättre land i dag än när det stod på topp globalt. Trots att resten av världen kommit i fatt och USA tagit över som den ledande globala stormakten har det brittiska folket mer välbefinnande, bättre hälsa och mer frihet än någonsin.

Det gäller även Europa som helhet. Trots att vi precis har gått igenom den värsta krisen sedan 1930-talet är vår kontinent ett mycket bättre ställe att leva på än för 50 år sedan. Relativ tillbakagång går mycket väl att kombinera med omfattande absoluta framsteg.

Visst finns det hot runt om i världen: klimatet, Kina kan få en bostadsbubbla, Pakistans kärnvapen kan hamna i fel händer och ökad antibiotikaresistens kan ge upphov till en global epidemi.

»But one thing that is simply not a threat is continued economic and social progress in the developing world. That is an immense opportunity – and one that the West should be doing all that it can to nurture and sustain.«¹³

En annan bok i kategorin »förklara världen« som också betonar skillnaden mellan absolut och relativ utveckling är *The great escape : health, wealth and origins of inequality*, av Angus Deaton, tung ekonomiprofessor vid Princeton och en av världens främsta experter på att mäta fattigdom.¹⁴

Deaton menar att det är en ofta ignorerad poäng att framsteg nästan alltid orsakar skillnader. Alla går inte framåt i exakt samma takt. Per definition måste någon vara den första som drar nytta av ny kunskap, och då uppstår ojämlikheter. Medelklassen slutade röka först och åstadkom således stora hälsoförbättringar. Det hade naturligtvis varit absurt att hindra medelklassen att sluta röka bara för att alla andra inte gjorde det samtidigt. På samma sätt har vissa länder gått före andra, och inom länder har vissa individer gått före andra.

De allra flesta har dock upplevt absoluta framsteg. Människans liv har blivit ofattbart mycket bättre de senaste decennierna. Världsfattigdomen håller som sagt på att utrotas. Det finns inte ett enda land i hela världen där spädbarnsdödligheten är högre än 1950. Europeiska män födda på 1970-talet är i snitt 12 centimeter längre än de som föddes drygt 100 år tidigare. Indien har i dag en längre förväntad livslängd än vad Skottland hade år 1845, trots att indierna har en snittinkomst i nivå med Storbritanniens 1860-tal.

---

13. Kenny (2014), sid 197.

14. Deaton (2013).

Biståndets svagheter

DET KAPITEL I Deatons bok som fått mest uppmärksamhet är det som handlar om bistånd. I svensk debatt får man ibland intryck av att biståndsskepticism är en udda företeelse i den internationella utvecklingsforskningen, att det främst är några ideologiskt drivna figurer som ställer sig frågande till biståndet och dess förmåga att stimulera utvecklingen. Det är en felaktig bild.

Deaton är ett bra exempel. Han är en ekonom i mittfåran med en tung professur på ett amerikanskt prestigeuniversitet och har varit ordförande i American Economics Association. Han är inspirerad av nobelpristagaren och vänsterekonomen Amartya Sen och oroas över de ökade skillnaderna i inkomst och hälsa i USA. Samtidigt är Deaton en stor biståndsskeptiker.

Han gör en enkel överslagsberäkning som visar att om vi hade tillgång till fattiga människors bankkonton skulle det behövas så lite som 15 cent per dag av varje vuxen invånare i USA, Storbritannien, Frankrike, Tyskland och Japan för att utrota den globala fattigdomen. Det är långt mindre än dagens bistånd. Men de fattiga har inga bankkonton och vi har inte tillgång till deras privatekonomi. Bistånd är inte heller tänkt att fungera på det sättet, utan ska lyfta upp hela länder på en ny utvecklingsbana. Det ska verka katalytiskt.

Deatons analys kan enklast sammanfattas så här: den viktigaste utvecklingsfaktorn är det fattiga landets institutioner och bistånd försämrar dessa institutioner, och riskerar därför att inte bara att vara verkningslöst utan även kontraproduktivt.

Den som är bekant med mina texter vet att det är analys jag delar. I boken *Biståndets dilemma* lyfter jag fram den inre motsättning som finns i biståndets idé: när utvecklingens förutsättningar är på plats behövs bistånd inte. När utvecklingens förutsättningar saknas kan bistånd inte vara effektivt.¹⁵

Liknande tankar finns också hos Deaton. Biståndet är en illusion som utgör ett hinder när det gäller att förbättra livet för världens fattiga, hävdar han. Det viktigaste är att inte göra skada, vilket biståndet ofta gör. Tyvärr handlar bistånd ofta mer om att tillfredsställa våra behov av att hjälpa, än om att faktiskt förbättra livet för fattiga.

En fråga som ofta kommer upp i biståndsdebatten är hälsobistånd, och de framgångar som uppvisats på detta område. Men som Deaton påpekar är det viktigt att göra skillnad mellan å ena sidan vertikala insatser, sådana som kommer ovanifrån och har ett tydligt och begränsat mål, som att vaccinera alla barn i ett visst område, och å den andra sidan horisontella insatser, som går ut på att bygga upp sjuk- och hälsovårdsstrukturer i fattiga länder. Framgångarna i det förra får inte förleda oss att tro att vi

---

15. Segerfeldt (2012).

kommer att vara lika lyckosamma när det gäller det senare. Horisontella hälsovårdssatsningar kräver mycket bättre fungerande lokala institutioner än vertikala sådana. För att förenkla: det är mycket svårare att i grunden och i längden ändra politikernas och sjukvårdspersonalens beteende än att under en viss period betala dem för att under övervakning sätta nålar i barns armar.

En annan, mindre känd ekonomiprofessor som nyligen kommit med en intressant bok om bistånd i bredare bemärkelse är Chris Coyne vid George Mason University. I *Doing bad by doing good : why humanitarian action fails* bygger han vidare på Easterlys *The white man's burden*, och utvecklar en *political economy*-analys av det han kallar humanitarism. Med det menar Coyne såväl långsiktigt utvecklingsbistånd och katastrofbistånd som humanitära militära interventioner i andra länder.

Inte minst för att nyliberalism kopplas ihop med traditionell konservativ högerpolitik à la Margret Thatcher och Ronald Reagan, eller neo-konservativ messianism à la George W Bush, är den amerikanska libertarianska utrikespolitiska traditionen relativt okänd i Sverige. Men faktum är att de som allra hårdast motsätter sig amerikansk aktivism i andra länder är just libertarianerna. De är skeptiska till alla sorters statliga interventioner utomlands.

Coyne menar att den humanitaristiska idén har två inneboende problem: 1) de som genomför humanitära handlingar saknar ofta den relevanta kunskapen för att uppnå det önskvärda målet, och 2) humanitära handlingar är ofta inte kompatibla med incitamenten hos dem som har politisk makt, i såväl givar- som mottagarlandet.

Coyne återanvänder William Easterlys distinktion mellan sökare och planerare, och förklarar övertygande, om än väl teoretiskt, varför utveckling inte kan planeras fram. Ekonomisk utveckling handlar om välfärdsmaximerande användning av knappa resurser. Det kan endast en marknad med decentraliserad information och makt åstadkomma. Bistånd lider av samma problem som Sovjetkommunismens planekonomi. Skillnaden mellan de två är en av grad, inte art.

Relaterad till frågan om bristande kunskap och information är frågan om oförutsedda konsekvenser. Coyne nämner bland annat hur NATO:s bidrag till störtandet av Ghadaffis regim i Libyen ledde till instabilitet och en humanitär katastrof i Mali.

Problem två illustrerar Coyne bland annat med de misslyckade försöken till villkorat bistånd. Hur kommer det sig att upprepade uppmaningar från givarsamfundet inte har lett till de önskade reformerna i fattiga länder, trots att behovet är väl känt av alla inblandade sedan länge? Det beror på att alla analyser, rapporter och deklARATIONER brukar undvika frågan om de som verkar inom systemet har några incitament att omfamna den föreslagna förändringen. De som tjänar på korruption har föga intresse av att bekämpa korruptionen.

Ett annat incitamentsexempel är hur frivilligorganisationer överdriver

humanitära katastrofer för att tillskansa sig mer resurser och Coyne återberättar ett antal exempel på hur de har gjort det. Ett tredje är hur eliter i mottagarländer upprätthåller destruktiva institutioner eftersom de belönas för detta av givare, på basis av det mänskliga lidande som kommer av de undermåliga institutionerna.

Bistånd kan till och med stödja och förstärka de regimer som står bakom det mänskliga lidande som biståndet syftar till att minska. Enligt en rapport från människorättsorganisationen Human Rights Watch har det styrande partiet i Etiopien använt bistånd för att förtrycka medborgare och oliktänkande.

Coyne menar att vi bör sluta fråga oss vad vi *borde* göra, och i stället fråga vad vi *kan* göra.

Det är inte bara forskare som är skeptiska till biståndet. Även de som har som jobb att rapportera från fattiga länder tenderar allt mer att uppvisa en bristande tro på något de själva tidigare tagit för givet som något helt igenom gott, oproblematiskt och okontroversiellt. Men sedan de gått igenom forskningen på området och sett hur det fungerar på marken tenderar de att byta uppfattning.

En sådan person är SVT:s Afrikakorrespondent Erica Bjerström. I den färskaste boken *Det nya Afrika*, som är ett undantag från påståendet om den inskränkta svenska utvecklingslitteraturen, berättar Bjerström hur hon i samband med researchen inför en stor reportageserie fick en chock av hur svårt det var att visa på biståndets nytta. Och nu – efter att ha tagit till sig forskningen som visar på »utvecklingssamarbetets« negativa effekter – är hon skeptisk. Biståndet kan exempelvis undergräva demokratisering och försvagar incitamenten hos makthavarna att bygga upp en egen skattebas. »Idag är alla parter eniga om att biståndet inte förmått bidra till den snabba utveckling man hoppats på i de fattigaste länderna«, skriver hon.¹⁶

Bjerström är vidare kritisk mot ideologiseringen, att biståndet mer handlar om vad som är på agendan i Sverige och i andra rika länder än om vilka behov som finns i fattiga länder: »Det finns starka argument för att västvärlden bör upphöra med att betrakta de afrikanska länderna som projektionsytor för sina egna teorier om det ideala samhället.«¹⁷

---

16. Bjerström (2013), sid 232.

17. Ibid, sid 234.

Migration och utveckling

ETT TECKEN I TIDEN är att i de flesta av de nya böckerna återkommer ett avsnitt eller kapitel om migration och utveckling, om välfärdsvinsterna av att människor flyttar från fattiga till rika länder. Det är uppenbart, intellektuellt om än inte politiskt, att migration håller på att hamna högre upp på agendan om global utveckling.¹⁸

Angus Deaton konstaterar att vinsterna av global migration är mycket större än de för global handel: »Migrants who succeed in moving from poor to rich countries become better off than they were at home, and their remittances help their families do better at home«.¹⁹

William Easterly menar att migration inte alls får den uppmärksamhet den förtjänar på den globala utvecklingsdiskursen, vilket han tolkar som ännu ett uttryck för att stater ges högre prioritet än individer. Så fort migration kommer upp på utvecklingsagendan avslöjas den fientliga inställningen till människans rörlighet, vilket får stora negativa konsekvenser. »This hostility blinds us to the possibility that migration itself could be a powerful vehicle for both global and individual development.«²⁰ Att lämna sitt land är ett sätt för individen att upprätthålla sina rättigheter.

Chris Coyne citerar Harvardekonomen Michael Clemens som menar att fri rörlighet för människor är »the biggest idea in development that no one has really tried«.²¹

Kenny påpekar att minskad invandring till USA skulle minska den ekonomiska utvecklingen där, och kommer på sitt typiska sätt med en mängd fakta som underbygger påståendet. Utländska medborgare stod bakom en fjärdedel av alla patentansökningar år 2006. En fjärdedel av alla högteknologiska företag grundade mellan 1995 och 2005 hade en utrikes född teknolog eller chefekonom. En 10-procentig ökning av invandrarstocken ökar den internationella handeln med 1,5 procent.

När det gäller sociala effekter av invandring redovisar Kenny studier som visar att immigration sänker brottsligheten och att inrikes födda som bor i områden med många inrikes födda är lyckligare än andra.

Kenny påpekar också att rädslan för terrorism, ofta kopplad till invandringsmotstånd, är överdriven. Mellan 1999 och 2003, inklusive attackerna den 11 september 2001, var den totala globala summan av dödsoffer för terror 5 535 personer. Det är mindre än en femtedel av de som dog i trafikolyckor i USA under 2010. Utanför krigszonerna i Irak och Afghanistan var offren för islamistisk terrorism lika många som dog i amerikanska badkar under ett år.

Den internationella migrationen är för liten. Flygindustrin flyttar 2,75 miljarder passagerare varje år. Men färre än 2 miljoner per år flyttar

---

18. I juli 2014 kommer också jag med en sådan bok: *Migration och utveckling*, på Hydra förlag.

19. Deaton (2013), sid 323.

20. Easterly (2014), sid 205.

21. Coyne (2013), sid 190.

från ett fattigt till ett rikt land för att arbeta. En fördubbling av remitteringarna till ett land kan minska fattigdomen där med en tredjedel.

Kenny är mycket kritisk till den amerikanska migrationspolitiken: »But for a country that champions the cause of free enterprise worldwide, America's immigration system looks like it was designed by a failing-grade student of Soviet planning.«²²

---

22. Kenny (2014), sid 163.

Avslutning

SVERIGE ÄR ETT av världens mest globaliserade och utåtriktade länder, vi lägger störst andel i världen av vår BNI på bistånd och vi är sannolikt ett av de länder i världen som är bäst på engelska utan att ha det som modersmål. Dessutom riktar vi hela tiden våra ängsliga ögon mot den anglosaxiska världen för att inte missa några trender.

Ändå är vår världsbild inskränkt, åtminstone när det gäller diskussionen om global utveckling. De böcker, begrepp och företeelser som är centrala i den internationella debatten förbises. I stället har det svenska utvecklingsetablissemang byggt upp en egen parallell värld.

Det är synd. Och därför har jag skrivit denna litteraturgenomgång.

Referenser

- Acemoglu, Daron & Robinson, James A (2012), *Why nations fail : the origins of power, prosperity and poverty*. London: Profile Books.
- Acemoglu, Daron & Robinson, James A (2014), Democracy, what is it good for? Inlägg på bloggen *Why nations fail*, 25 mars. Hämtad 2014-05-15, <<http://whynationsfail.com/blog/2014/3/25/democracy-what-is-it-good-for.html>>.
- Acemoglu, Daron, Naidu, Suresh, Restrepo, Pascual & Robinson, James A (2014), *Democracy does cause growth*. National Bureau of Economic Research, NBER working paper nr 20004, <http://scholar.harvard.edu/files/jrobinson/files/democracy_does_cause_growth.pdf>.
- Bhagwati, Jagdish (2004), *In defense of globalization*. Oxford: Oxford University Press.
- Bjerström, Erika (2013), *Det nya Afrika*. Stockholm: Weyler förlag.
- Coyne, Christopher J (2013), *Doing bad by doing good : why humanitarian action fails*. Stanford: Stanford University Press.
- Deaton, Angus (2013), *The great escape : health, wealth and the origins of inequality*. Princeton: Princeton University Press.
- Easterly, William (2006), *The white man's burden : why the West's efforts to aid the rest have done so much ill and so little good*. New York: Penguin.
- Easterly, William (2014), *The tyranny of experts : economists, dictators and the forgotten rights of the poor*. New York: Basic Books.
- Friedman, Thomas L (2005), *The world is flat : a brief history of the twenty-first century*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Fukuyama, Francis (1994), *The end of history and the last man*. New York: Free Press.
- Henry, Peter Blair (2013), *Turnaround : Third World lessons for First World growth*. New York: Basic Books.
- Huntington, Samuel P (1996), *The clash of civilizations and the remaking of world order*. New York: Simon & Schuster.
- Kenny, Charles (2014), *The upside of down : why the rise of the rest is good for the West*. New York: Basic Books.
- Mahbubani, Kishore (2013), *The great convergence : Asia, the West and the logic of one world*. New York: Public Affairs.
- Norberg, Johan (2001), *Till världskapitalismens försvar*. Stockholm: Timbro.
- Przeworski, Adam, Alvarez, Michael E, Cheibub, José Antonio & Limongi, Fernando (2000), *Democracy and development : political institutions and well-being in the world, 1950–1990*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Segerfeldt, Fredrik (2012), *Biståndets dilemman : därför bekämpar vår politik inte fattigdomen*. Stockholm: Timbro.

- Segerfeldt, Fredrik (2014), *Den nya jämlikheten : global utveckling från Robin Hood till Botswana*. Stockholm: Timbro.
- Spence, Michael (2011), *The next convergence : the future of economic growth in a multispeed world*. New York: Farrar, Strauss & Giroux.
- Wolf, Martin (2004), *Why globalization works*. New Haven: Yale University Press.